

Likheter och kontraster

– betraktelser från Uppsala och Sollerön

Jag är uppvuxen i Uppsala, Sveriges fjärde största stad. I snart 20 år, det vill säga i hela mitt liv, har jag bott i innerstan. Utifrån detta kanske man lätt kan tro att min barndom därmed varit kantad av asfalt, avgaser och bullerskador. Som tur är, är detta inte hela sanningen. Säkerligen har jag andats in en ansenlig mängd kolmonoxid under mina dagar och visst har jag somliga nätter somnat in till mullret av lastbilar från den närliggande E4an. Men resten av sanningen då? Jo, mina rötter finns på Sollerön, vilket gjort att min uppväxt präglats av två platser. Två platser med både likheter och skillnader, större och mindre, som jag har upplevt och fortfarande upplever.

Pratar din mamma isländska?

Mina vänners förvåning lyste i deras ansikten första gången de hörde min mamma prata med mig. De visste inte att jag hade utländskt påbrå, sa de. Dalarna ligger i Sverige och det är sollerömål, förklarade jag. Dessvärre är jag själv inte någon hejare på att prata det, men förstår allting gör jag däremot. Jag har lovat mig själv att försöka bättra mig. Det är ju trots allt speciellt och genuint, och något som jag tycker bör föras vidare till nästkommande generationer. I Uppsala skulle jag ju dessutom kunna använda det som ett hemligt språk, då antalet sollerömålskunniga troligtvis kan räknas på ena handens fingrar.

Ukän eg di då?

I Uppsala går vi inte runt och frågar folk vem som äger dem. Skulle man ha uturen att fråga fel person skulle det kunna sluta illa. På Sollerön hörs frågan desto oftare, antingen ställd direkt till personen i fråga, eller uttryckt som *ukän eg doda/donda då* med behörigt avstånd från okända utsocknes, nyditflyttade eller, ibland högst

sannolikt, släktingar. På en ändå så pass liten ort är det svårt att undgå att veta vilka de allra flesta är, eller om ni så vill, vem som äger vem. Jag vågar påstå att det inte går så bra att vara anonym i Uppsala heller, med sina runt 185 000 invånare. Åtminstone inte om man ser till min generation 80-talisterna, där i stort sett alla vet vilka alla är. Jag tror snarare att det ligger i de flesta människors natur att ha koll på sin omgivning. Vill man så kan man även ha koll på många i den, hur stor den än må vara.

Bäcksta, Sollerön.

Bara vatten

Närheten till vatten är påtaglig när man bor på en ö. Finns det något skönare än att svalka sig nere i Bäcksta efter en het sommardag? Finns det något vackrare än solen som glittrar i Siljans vatten? Vi har närhet till vatten i stan också, i och med Fyrisån som rinner genom centrum. Solen glittrar likväl i Fyrisåns vatten, skillnaden är väl att jag inte skulle vilja bada i det. Det är något med det bruna vattnet som inte riktigt lockar. Det är däremot inget som hindrar glada entusiaster från att varje år kasta sig ut i den traditionella forsränningen sista april. I sina egenhändigt hopsnickrade farkoster, som alltid antingen sjunker eller går av på mitten, kastas de runt som vantar i det forsande vattnet. Föga jämförbart med kyrkbåtsrodden.

Det går nedför

Med 8 kilometer till den bästa skidåkningen söder om fjällen kan ett vinterlov aldrig vara långtråkigt, med reservation för växthuseffekten och den globala

uppvärmningen. Ända sedan jag kunnat gå har jag på vintrarna haft ett par skidor under fötterna. I tidiga år stakade jag mig ostadigt fram till det jag upplevde som ett stup, varpå jag vettskrämd plogade ned för barnbacken. Nu har tack och lov år av träning gett resultat och jag kan njuta av Gesundabergets alla pister. Med överraskande varierad och bra skidåkning utgör det en stark kontrast mot storstadens slask, där närmsta backe kan stoltsera med en ankarlift och en nedfart. Man får ha överseende med Uppsalaslätten som inte erbjuder så mycket möjligheter. Däremot har vi faktiskt tre högar ute i Gamla Uppsala, men dessa får man knappast åka skidor på.

Teknikens under

Senast jag var och hälsade på hos mormor på Sollerön gjorde jag upptäckten av två nya tv-kanaler. Lyckan var total, då mormor inte har hundra kanaler på TV: n, så som vi har i stan. Mormor har heller inte bredband i högsta hastigheten, faktum är att hon inte har Internet alls. Lite som en tidsresa kan tyckas, men det är ju inte det jag gör varje gång jag åker till Sollerön. Vi skulle faktiskt kunna ha det på gården. Frågan är hur gärna jag vill ha det. Min mamma vet jag definitivt inte vill ha det. De gånger vi som yngre tog med tv-spelet från Uppsala hördes genast pikar om solen som sken. Frisk luft och motion istället för timmar stillasittandes framför något som stegvis bryter ned ens verklighetsuppfattning. Tanken var onekligen fin. Mamma får oftast som hon vill, vilket leder oss till konstaterandet fem tv-kanaler, ingen nätverksanslutning och inget tv-spel. Långtråkigt? Ja, ibland, det ska erkännas. Nyttigt? Ja, tro det eller ej, det med. På något vis har det gjort att jag har lärt mig att uppskatta saker mer. När man kommer hem till Uppsala är det ganska kul att sätta sig vid datorn igen eller att zappa mellan kanalerna. Fast att solen kanske skiner och fast att det kanske inte nödvändigtvis är något bra på TV.

”En gång storstadsbo, alltid storstadsbo?”

Under min skolgång, på den tiden då jag fortfarande hade lov lite då och då, spenderade jag oftast hela ledigheten hos mormor på Sollerön. Mina kompisar var ganska oförstående till detta och frågade mig ofta; vad gör du där uppe hela dagarna? Jag brukade svara tillbaka med frågan vad de gör hemma i stan hela dagarna. ”Går på stan, fikar och... ja, typ hänger.” Alltså samma saker som de alltid gör, vare sig de är lediga eller inte. Jag däremot, är övertygad om att miljöombyte, och omväxling i ren allmänhet, spelar en stor roll för en människas välbefinnande. Miljöombyten sätter onekligen också sina spår. De första dagarna efter att jag kommit till Sollerön brukar jag alltid vara ofattbart trött. Jag brukar skylla på luften då jag går och lägger mig klockan 22, och att det är för att det är så tyst när jag väcks och motvilligt vaknar 12 timmar senare.

Fyrisån, Uppsala.

Nu när jag har gått och blivit student vid Uppsala Universitet har dessvärre de flesta lov försvunnit ut ur kalendern, resulterandes i att jag inte har tid att byta miljö lika ofta. Möjligheten finns dock fortfarande där, och jag är väl medveten om att alla inte är lika lyckligt lottade som jag själv anser mig vara. Långtifrån alla har denna möjlighet, att lämna stadens hets och fly till en lantligare idyll. Jag använder ordet idyll till att beskriva Sollerön. En idyll beskriver en problemfri värld vilket i och för sig är en utopi långtifrån verkligheten, då frånvaro av problem knappast är uppnåeligt. Jag använder ändå ordet idyll, då det är vad Sollerön är för mig.

Min pappa frågade mig nyss om jag, hypotetiskt sett, skulle kunna tänka mig att flytta till Sollerön permanent. Som nybliven student, med allt vad studentlivet har att erbjuda, har en ny värld nyss öppnat sig. Det är liv och rörelse, nya människor, nationsfester och tentaångest. Det är hektiskt, mycket att göra, stundtals stressigt och jättekul. Klart jag behöver en paus, men inte mer än så. Sollerön är min ”tillflyktsort”, min idyll utan stress och åtaganden. Bor man någonstans permanent blir ansträngande inslag ofrånkomliga. Jag har redan massa måsten, jag behöver någonstans där jag slipper dem.

Stina Nordström